

והכין בשבילו בראשית היצירה שימצאו שם מים במה להשביר צמאנו ויחי ולא ימות — [ועיין במדבר רבה (טו, א) למקום ההוא קרא נחל אשכול, וז"ש מגיד מראשית אחרית שהכל צפוי הי' לפני הקב"ה, אשכול אוהבו של אברהם הי' ונקרא אשכול על אודות האשכול שעתידין ישראל לכרות ממקומו]. בהסתכלות מפליאה כזו אנו צריכין להסתכל על ההוי' ובוזה נתקרב להמהווה ית"ש לעבדו בשמחה ובלבב שלם.

ט

אולם מה שכתב עוד הרמב"ם דגם בחידוש הנסים הושם בהטבע שיתחדש מה שיתחדש וכאשר יתחדש הדבר בעת הצורך יתשובו הרואים בו שעתה נתחדש, ואין הדבר כן: ויותר מזה כתב בפירוש המשנה (פ"ה דאבות משנה ו) וז"ל כבר זכרנו לך בפרק השמיני שהם [רוצה לומר החכמים] לא יאמינו בחידוש הרצון בכל עת, אבל בתחילת עשיית הדברים שם בטבע שיעשו בהם כל מה שיעשה הן יהי' הדבר שיעשה תמיד, והוא הדבר הטבע, או יהי' חדוש לעתים רחוקות והוא המופת, הכל בשוה, על כן אמרו שביום הששי שם בטבע הארץ שתשקע קרח ועדתו ולבאר שיוציא המים ולאתון שידבר, וכן השאר, ע"ש, פשוט הדבר דכונת הרמב"ם מאחר דבתחילת ההתחוללות נסקר הכל בסקירה אחת, לא יתכן שלא יכנס בכלל זה גם הפעולות של הנסים והנפלאות, ובהיות כן נוח יותר לומר שהושם כן בהטבע, מתחילת ששת ימי בראשית, וזה ביאור אמרם ז"ל תנאי התנה הקב"ה עם מעשה בראשית וכו' ששם תנאי זה בהטבע, ומה שמקשה בזה רבינו מהר"ל ז"ל בספרו דרך חיים על אבות שם, שא"כ מה הי' צריך לישראל אל התפילה בעת קריעת ים סוף אם הושם בטבע לקרוע להם הים הרי מוכרח ואם לא הושם בטבע לא יהי' ע"ש וכן העיר הרלב"ג הובא בדברי מהר"ל בהקדמתו השני' לספרו גבורות ד' וז"ל ואם יהיו המופתים מתחדשים מרצינו הקדום וכו' לא הי' צריך חידוש המופת אבל הי' מתחדש בעת ההיא בזולת הנביא וכו' ע"ש. אולם באמת אין זה

[ק נ ו]

סתירה כלל והוא על דרך שכתב הרמב"ם כאן לענין מה שנגזר מן השמים, שהענין דומה כאלו אומר השי"ת שהנולדים לעתיד יהי מהן מורד ועובר וחסיד ורע וזה אמת, ולא מפני זה המאמר התחייב פלוני שיהי' הוא הרע אבל כל מי שיהי' רע, הוא בבחירתו, כן גם בזה הגם שהושם בטבע שיקרע הים לא היה הכרח שיקרע אז, יכול להיות לזמן אחר, לזאת הוצרכו לתפילה שאותו הכח שניתן בהם מתחילת ששת ימי בראשית להקרע יקרע עכשיו בשעה זו. ועיקר הענין הוא שכדי להעלות את הטבע למכון החפץ העליון ביצירתה, שאותו ההעלם הוא שיביא לידי הגילוי המכוון לעתיד, בערך העלם הזרע בבטן האדמה שמביא את הצמיחה והגידול, וכמו שנתבאר למעלה בדברינו דזה הטעם של התהוות הטבע שיסודה העלם והסתר, שכן רצה לשער שבכדי לגלות את הגילוי המכוון בבחינת גלוי שם הוי' ככתבו יהי' העלם הטבע של כך וכך שנים ובתוך טבורה של הטבע יתפתח הגילוי המפולש שיתגלה לעתיד לבוא והיא המכשרת את הצמיחה והגידול, אמת מארץ תצמח — בשביל זה הושם בעצם הטבע מששת ימי בראשית [כלומר מראשית ההעלם של הטבע] גם כח והכשרה לגילוי הניסים והנפלאות ששורש שלהם הוא הגילוי שלעתיד, ובהיות כן מתגלה לנו שגם הטבע אינו העלמה לגמרי אלא רק בעלם מבחוץ ונגלה מבפנים, — ועולה לנו לפי זה כי הרמב"ם והמהר"ל שניהם לדבר אחד נתכוונו ועולים בקנה אחד לייחד יתודו ית"ש באמת ובתמים.

ואשר טוען הרלב"ג, הובא בהקדמה שני' של גבורות ד' הנ"ל, דאם הי' נברא בששת ימי בראשית הי' מתחייב שיהי' נמצא הדבר אשר בעבורו נתחדש המופת, כמו למשל קריעת ים סוף, חייב דבר זה שירדפו מצרים אחר ישראל, ע"ש. לפי דברינו אין זו טענה שהרי המבוקש מהמופת הוא כדי שיביא הטבע את הגילוי העתיד ואם לא היו מצרים רודפים אחר ישראל לא הי' החשך כ"כ מכסה ארץ ולא הי' נצרך לגילוי המופת, כי כן היסוד של חשך הוא ממה שמדעיכים את אורם של ישראל, שמפני זה הי' נדרש לגילוי אור, הוא צד המופת, ונמצא דאין הכנת המופת שהושם בהטבע חייב שום דבר להמצרים.

[קנח]